

INDLEDNING

Alle har en bestemt begivenhed eller hændelse, hvor de ved nøjagtig, hvad de foretog sig, og hvor de befandt sig på det givne tidspunkt. Tag bare atomkatastrofen på Tjernobyl-kraftværket i april 1986. Eller da Berlinmuren faldt i 1989, og østberlinere i frihedens rus kørte i deres Trabanter over grænsen til Vesttyskland. Eller angrebet på USA d. 11. september 2001, hvor de to tvillingetårne, der symboliserede vestens store økonomi, styrtede helt i grus på få timer. Alle, der levede på det tidspunkt, og som så billederne på TV, husker nøjagtig, hvad de lavede, eller hvor de var den dag, som var det printet eller malet på nethinden som et detaljeret maleri. Da Rusland invaderede Ukraine d. 24. februar 2022, sendte de verden et signal om deres ambition om at vende tilbage til sovjettiden med jerntæppe og flyttede grænser. Invasionen blev på få dage mødt med hidtil usete historiske sanktioner og modstand fra en samlet verden. Tjernobyl-kraftværket kom igen i fokus – nu ved alle præcis, hvor det ligger, og hvilken rolle det spiller. Det er de store verdensbegivenheder, som vi ikke kan gøre noget ved, men som vi alle kan mærke konsekvenserne af globalt, og som vi husker.

Er man en af dem, der lever et liv, hvor ens grund- og livsvilkår er blevet revet fra hinanden med mistede muligheder til følge, er det dog mange gange anderledes. Ofte huskes alt så klart, at det kunne være sket i går – hver eneste behandling, hver eneste svære samtale. Det kan være svære livsvilkår, som heller ikke altid bliver lettere af, at man ofte bliver dømt, bedømt og fravalgt af omverdenen – ikke nødvendigvis, fordi du er dig, men ud fra hvad beskueren tror om dig ud fra deres egne perspektiver og idealer. Ens livsvilkår og de omstændigheder, man befinder sig i, er altså ikke altid noget, man kan gøre noget ved, da de ofte er bestemt af ydre omstændigheder. Når det så er sagt, så har jeg også altid troet på, at man selv har et ansvar for at påvirke sin egen situation og skabe sig de bedste muligheder i det liv, man nu engang har fået. Jeg har derfor altid

haft en tendens til at engagere mig i nye projekter, da jeg ofte ser muligheder, hvor andre ser problemer. Som en bekendt en dag sagde til mig: "Du udfordrer os frikadellemennesker". Det blev godt nok sagt i en anden sammenhæng, men er et godt eksempel på, hvordan jeg griber tingene an; jeg griber mulighederne, når de byder sig, og er ikke bange for at skubbe lidt til det hele. Fordi jeg har gang i så mange projekter, har bogen her også været længe undervejs – faktisk har jeg gået og ulmet med tanken i godt og vel ti år. Alle mine projekter har selvfølgelig også givet en masse næring og indhold til bogen, men det betyder også, at bogen løbende har ændret sin form i processen. Det, jeg nu er endt med, er en selvbiografi; sådan var det, sådan skete tingene – uddrag fra et langt liv, dømt af mange til at blive kort.

Skulle bogen have haft en anden titel, havde den formentlig heddet "Forbudt for børn". Der ville så være opstået et paradoks, da den netop handler om et barn – dog et, der får revet sit spirende liv i stykker af en nådesløs sygdom, der brutalt overtager kroppen, mens magtesløse forældre i krisens værste stunder gør det umulige og umenneskelige, nemlig at holde fast, være solide og "Stærke i stormen" – som de mest solide træer med dybe rødder, der ikke lader sig vælte omkuld i selv den stærkeste blæst.

Læger, sundhedsvæsen, kommuner, forvaltninger og myndigheder magtede ikke opgaven og ansvaret, der fulgte med, fordi det var billigere at lade stå til, eller fordi man hellere ville bruge penge på kunst og kultur i det offentlige rum fremfor på mennesker med behov for hjælp og støtte. Derudover var der den generelle omgangskreds, som så enestående glimrede ved sit fravær. Der, hvor man mest af alt tror på, at man ikke bliver svigtet, men alligevel bliver det. Det er på ingen måder for børn – og slet ikke for magtesløse forældre og søskende. Netop derfor refererer titlen ikke direkte til mig personligt, da bogen især er tilegnet min lille, kompakte familie, mine forældre og bror, der har vist råstyrke og vilje – selv når det har krævet ganske umenneskelige kræfter i de mest ugunstige perioder i livet. De har været de "stærke træer i mange storme" og har stået fast med deres solide rødder i jorden. Mange ville utvivlsomt være væltet omkuld i det ekstreme kaos, der har hersket i familiens trygge rammer, som på mange måder er næsten umuligt at sætte ord på. På trods af brutale svigt formåede

de dog at række hånden ud til andre i nød, selvom de aldrig selv fik den udstrakte hånd og hjælp i de absolut vildeste ”storme”, for det er nu engang vores natur, hvad enten man kan lide det eller ej, at vise næstekærlighed.

Sådan er jeg i hvert fald opdraget – næstekærlighed er ikke noget, man udviser, fordi man selv kan drage nytte af den, for hvad er den så værd? Man gør det, fordi man helt oprigtigt gerne vil hjælpe et andet menneske. På den måde har jeg egentlig en stærk ballast med mig hjemmefra – der var klare og tydelige moralnormer, som jeg har taget med mig gennem livet, og som i dag udgør det fundament, som jeg lever mit liv på. Og sådan er det vel for os alle – vi er alle dannede af noget baggrundsstof, nogle grundlæggende værdier, som udspringer af vores bagland og dermed familie og forældre, der har kæmpet og ofret og ikke mindst stået fast i de mange udfordringer, livet har budt på, om vi så vil det eller ej. Vores bagland og de værdier, vi får med os derfra, er nogle af de vigtigste grundpiller i vores liv. Og derfor er jeg i en tid, hvor sociale medier og unge influencere dominerer som forbilleder og idealer, særligt glad for at være vokset op i en tid og i et hjem med så klare moralnormer. For det har givet mig et stærkt kompas at gå efter på den vej, jeg følger gennem livet. Mit håb med bogen her er derfor også, at andre kan finde inspiration i den måde, som jeg lever mit liv på, og den måde, som jeg anskuer verden på.

En anden årsag til, at jeg har skrevet bogen, er også, at den i en verden, hvor det ofte gælder om at råbe højest, har givet mig en plads, hvor jeg kan fortælle min historie. Da min stemme er påvirket af dysarti, hvilket betyder lav, men forståelig, og i visse situationer, uklar stemme, er jeg nem at overdøve og sidder på den baggrund fortrinsvis til pynt i selskaber, hvor man i høj grad har travlt med ligegyldige indfald, blot fordi man kan og har evnen til at overdøve. Det skrevne ord er derfor blevet det sted, hvor jeg kan ytre mig, og hvor jeg derfor kan give et indblik i noget, som de færreste kender til – et liv med bevægeforstyrrelsen dystoni, som generelt er misforstået i samfundet og kræver ekspertise at genkende og give en optimal behandling. Det er med andre ord en livsberetning fra det virkelige liv med vanvittig modgang, men dog med livslysten intakt.

I bogen skitserer jeg en baggrund med linjer til et større perspektiv, giver et indblik i min opvækst samt udfolder mine egne ord på livet, som var det en vild rutsjebane uden stop, men som på trods er krydret med lyse anekdoter. Derudover kommer mere følsomme, samfundsbestemte og tabubelagte emner under behandling som et tillæg sidst i bogen. Alle vil givetvis ikke bryde sig om de barske afsnit, omend de er vilkårene for langt flere mennesker, end man skulle tro. Det er mit valg at gøre det på vegne af alle dem, der ikke har muligheden, kræfterne, modet og evnen til at markere sig. De stærke i samfundet har ingen kvaler, for de svageste må som altid betale. Det ligger lysår fra mine moralnormer.

Gratis prøve

KAPITEL ET

BAGLANDET

Man kan ikke fortælle en så vanvittig historie uden at beskrive, hvilket bagland man er formet af, og hvor ens rødder stikker dybt. Det vil svare til at bygge et hus uden at støbe et stærkt fundament at bygge huset på – og det er givetvis årsagen til, at bogen overhovedet eksisterer stærkt imod alle tænkelige odds. Som bogen gradvist har udviklet sig, er baglandet – eller den sociale arv, om man vil – blevet mere tydelig og langt mere interessant at se tilbage på og se nærmere på, hvilke karaktertræk, evner og skæbner, der ligger bagude, og som går igen. Gener og evner, man ikke kan lægge fra sig, i dette tilfælde på en både barsk, positiv, men også omfattende vis. En kombination, der har haft, og stadig har, mange brogede sten på den smalle sti, når man gør tingene anderledes. For at kunne forstå de elementer, som jeg er formet af, er det derfor nødvendigt at træde et skridt tilbage og starte helt fra begyndelsen, nemlig med min morfar, som om nogen var med til at forme de tidlige år i min barndom, og som har haft enorm indflydelse på, hvordan jeg anskuer verden den dag i dag.

I slutningen af 1940'erne kom min morfar, Jens Nikolaj Sørensen, der var født i 1918 i Bred på Fyn, forbi Blommenslyst, hvor hans

bror Ejnar boede i et gult hus ved siden af en Esso-tankstation over for kroen. Her boede Jens, når han var på de kanter. Om aftenen tog han på den lokale Blommenslyst Kro, ellers rejste han rundt til Berlin og Sverige og arbejdede.

Jens var ikke sådan en kedelig mand at omgås og var nok mere dristig i sine unge år. Han kravlede f.eks. op i en skorsten og hang med benene nedad for en halv flaske snaps, og en nytårsaften mente han og hans bror, at nytåret skulle markeres. De fyldte derfor en mælkejunge med karbid, som dengang blev brugt i cykellygter i meget små doser tilsat en smule vand, og gik ned i Vissenbjerg Skov. Her blev jungen gravet ned med en meget lang lunte, som de antændte og gik hjem. I løbet af aftenen lød der et rabalder, der kunne høres i hele Vissenbjerg og omegn, og som helt sikkert kostede nogle knuste ruder. Der var dog ingen, der spurgte, hvem der var på spil, for den slags var de berygtede for i omegnen.

Jens kom dog aldrig videre end Blommenslyst, da han endte med at falde for Valborg Alfrida Jørgensen, der var servitrice på Blommenslyst Kro. De giftede sig d. 12. januar 1952 og bosatte sig i Bellinge. Jens og hans bror Ejnar besluttede sig for at emigrere til Sydafrika med hver sin hustru, men da alt var pakket og klart til afrejse, blev der lukket for indrejse. Planen blev derfor droppet, og Ejnar og hans kone Frida valgte at emigrere til Canada, da Frida havde en onkel, der var bosat i Alberta.

Jens, Valborg og Mai Britt foran det første hus

Jens udså sig derfor en grund på Hovedvej A1, der på det tidspunkt var den eneste vej mellem Odense og Jylland. I dag hedder vejen Middelfartvej og er blevet til en firesporet vej med tung trafik ind og ud af Odense og omegn. Jens lånte 5.000 kroner af sin chef på Allerups Fabrikker til at bygge hus for. Grunden købte han af en bonde, der senere indså, at han havde solgt et større areal end først antaget til Jens. En handel er dog en handel, og derfor var der ikke noget at gøre. Lidt af grunden blev senere solgt fra, men ikke meget. I 1953 stod det første hus færdigt. Det blev bygget med håndkraft efter arbejde. Jens sov ikke tiden væk; fire timer om natten og en lur på en time efter arbejde var rigeligt.

Senere byggede han endnu et hus på matriklen, som var langt større. Huset stod færdigt i 1960, efter at familien gik fra at være tre til fem personer. Børnene fik selvfølgelig alle tre svenske navne efter Jens' år i Sverige. De to nytilkomne var tveæggede tvillinger. Valborg gik hjemme og passede familien og var desuden plaget af slidgigt. Selvom der kun var Jens til at tjene penge, og de derfor var små, var der dog aldrig ubetalte regninger, da de levede sparsomt. F.eks. røg både Valborg og Jens egentlig tobak, men det blev lagt på hylden, og øllet blev skiftet ud med det billigere Stakitøl – der måtte prioriteres. Børnenes tøj og legetøj, som f.eks. dukker, bestod af kasserede ting, som Jens tog med hjem, og som herefter blev sorteret efter, hvad der kunne bruges og af hvem, inden det blev vasket. Var en dukke i stykker, blev den repareret, som havde den aldrig fejlet noget. Tøjet til dukkerne fandt han også. Det var en anden tid, og pengene var små. Bil og kørekort havde de ikke, dog havde de en cykel, mens Jens havde en motorcykel.

Jens havde nogle meget klare moralnormer, som f.eks. at man ikke kan have en holdning eller mening til noget, som man ikke har sat sig ind i, og at man skal holde hænderne i bukserne, hvis ikke man evner at stikke en pind i en lort uden at ødelægge begge dele. Han var klar i mælet og vaklede ikke på sin vej i livet. Desværre ændrede Jens' liv sig markant og var med et uden for hans egen kontrol. På en glat vinterdag i januar 1967 blev han påkørt på sin cykel af en bilist, som havde dårligt udsyn pga. sne. Han lå i koma i syv uger på Odense Sygehus, hvor familien blev nægtet adgang af hensyn til familiens psykiske helbred. Da han vågnede, huskede han intet, heller ikke, hvor han boede, hvem han var gift med, eller at han havde tre børn. Buketten, der stod på hans sengebord, var han overbevist om, var fra hans chef i Eskilstuna, Sverige. Det blev en hård genoptræning, både psykisk og fysisk.

Herefter kørte Jens kun lejlighedsvis på motorcyklen, som derfor primært stod parkeret i garagen. Det håndværk, som han mestrede til perfektion på øjemål, forsvandt, mens evnen til at dimensionere forsvandt samme vej. Han holdt sig dog stadig aktiv, selvom vilkårene nu var helt grundlæggende anderledes, end hvad han var vant til. Han begyndte at drikke øl hver dag, hvilket ikke var noget, han havde gjort før, men som dog stille blev accepteret. Han havde trods alt fået nogle meget hårde slag, og der var langt

fra den fysisk aktive mand, som han plejede at være, til det, som han var nu. Det er derfor netop i det perspektiv, man skal se hans situation, nemlig som et hårdt tilbageslag med mistede evner og et mistet håndværk. Dovenskab var ikke et ord, der indgik i hans ordforråd.

I 1975 mistede han sin kone Valborg til livmoderhalskræft. Hun blev kun 49 år gammel. Lægen, der ikke formåede at håndtere forløbet særligt godt i tide, fik derfor øgenavnet "Cykelsmeden", for det var lægens niveau af kompetence at lappe. Sygehuset gjorde, hvad de kunne, men kræften havde spredt sig i kroppen og havde reelt ædt hende op indefra. Efter hendes død måtte hendes børn brænde både seng, madras og tøj i haven, da det stank pga. kræften. Huset måtte ligeledes skures og renses, hvilket var barske vilkår for den resterende familie. Året efter hendes død kom jeg til verden. Jeg mødte derfor aldrig min mormor, men jeg kan som voksen se hendes træk og egenskaber, som jeg er blevet fortalt om, i min mor.

Op gennem min barndom har humoren, den skarpe, hurtige og ofte situationsbestemte humor – som var kulsort for andre, men helt igennem vores – været et kendetegn. Min morfar var ganske vist smed og håndværker, men også bogligt vidende, intelligent og i trit med naturen. Med de slag i livet, han havde fået, nød han ubetinget de daglige kække bemærkninger og ordspil. Ellers ringede han nok ikke på bagdøren på vej til brugsen i sine træsko, blå overalls, sorte jakke og kasket med det blåstribede nylonnet til dagens øl og fornødenheder. Her fik han ofte en kommentar med på vejen, som når han f.eks. havde hentet havregryn, og nettet klirrede, og han blev spurgt, hvornår de var begyndt at sælge havregryn på flasker. Her ville man prompte få at vide, at man skulle holde sin kæft. Selvom det ikke var alle, der forstod den barske tone, holdt det ham ganske enkelt oppe og i live.

Min moster havde samme lidt hårde og drillende facon og fandt på mange øgenavne til folk, der enten markerede sig lidt vel rigeligt, som havde en markant livsstil, eller hvis hun ikke vidste, hvem de var. Hun havde skarpe betragtninger og var hurtig i replikken, også når det gjaldt navne på folk. "Billetmærket" fik f.eks. navnet, da han havde indrykket en helsides annonce i en avis for at finde en kone, og hun kaldte altid min mor for "magre", fordi hun altid har været slank. Hun fik dog også selv igen, når hun f.eks. var med ude

at handle, og min far kørte for hende for at købe tøj, der var "sat til side til på tirsdag". Det var, når hun ikke kunne bestemme sig. Var det højhælede sko, spurgte min far altid, om der fulgte en stige med, hvilket blev efterfulgt af hendes skarpe blik.

Min moster flyttede sidst i 70'erne fra sin lejlighed midt i Odense hjem til sin aldrende far i Blommenslyst for at passe ham. Her fik hun job som rengøringsassistent på Blommenslyst Kros motel, Motel Brasilia, frem til ca. 1991. I slutningen af 1990'erne fik min bror fritidsjob som opvasker i køkkenet.

Der er et par historier fra Blommenslyst Kro, som knytter sig til køkkene, der dengang lavede sjov med de unge opvaskere, som er værd at fortælle, da min bror ikke blev undtaget fra deres drillerier. En aften var kokkene f.eks. løbet tør for knofedt og sendte min bror over på tanken overfor for at hente mere. Efter noget tids søgen valgte tankbestyreren at gå ned og spørge, hvad han søgte. "Jeg skal hente knofedt," sagde min bror, hvorefter tankbestyreren med et bredt smil spurgte: "Du kommer vel ikke fra kroen?" Her gik det op for min bror, at man ikke kunne købe knofedt, og at kokkene lavede sjov med ham.

En anden gang manglede kokkene desperat nogle kager til en dessert, og han blev derfor sendt over på modsatte side af vejen, hvor der lå en bager. Her sagde han: "Jeg skal have to moderkager og to kejsersnitter". Bagerjomfruen så meget anstrengt på ham, og det gik atter op for ham, hvad der var sket. Det er en anekdote, der lejlighedsvis trækkes frem ved familiebegivenheder med uhørte grin i selskabet til følge.

Og på denne vis skabte en gammel kro, der blev grundlagt i 1800-tallet og senere gradvist moderniseret, en ramme for tre generationer i familien fra slut 40'erne til omkring årtusindeskiftet.

I min familie er den sorte humor altså ikke noget, der tænkes nærmere over, den kommer spontant alt efter situationen. Jeg plejer at kalder den vores "mundvåben", da angrebene fra nær og fjern jævnlige viser deres ubelejlige besøg og skal bekæmpes i en neutral og forholdsvis fornuftig balance. Blot fordi andre ikke evner at tænke og handle med sund fornuft, behøver man ikke gøre dem

selskab på deres vej. Det ville stride mod familiens grundlæggende DNA.

To forskellige baglande

Grundlæggende kan min familie deles op i to dele: Der er den ene del, som jeg har delt husnummer og fire vægge med det meste af mit liv, og som voksede sig stærke med dybe rødder i livets første "storme" og den modgang, der nødvendigvis fulgte med. Og så er der den anden del, der valgte at flyve bort med blæsten – væk i livets "storm". Vi er som mennesker alle heldigvis vidt forskellige. Holdninger, meninger og værdier er alle forskellige, men på et bestemt punkt skiller min familie sig markant ud.

Min mor var den ældste af tre børn med fire år ned til sin søster og bror, der er tveæggede tvillinger. Min morfar Jens var den lokale smed. Min mor er uddannet sygeplejer og har været på en børneafdeling for kræftramte børn og var efterfølgende nattevagt på et plejehjem i over 35 år. Det blev for hårdt at se børn, der fik et kort liv eller varige mén. Livet ville dog, at hun stiftede bekendtskab med det alligevel.

Min far kommer fra Midtjylland, hvor han var en del af en større søskendeflok på syv. Min farmor havde et stift ben, men klarede sig formidabelt på trods. Min farfar var ansat i kommunen under vejvæsnet. Jeg så ham kun en gang på et plejehjem, og der var han ikke kontaktbar og døde kort tid efter. Min far er uddannet inden for VVS, men rejste i 1971 til København, hvor han boede i fem år og blev fugemontør. Hans chef og chefens hustru, der dengang boede i Bagsværd, blev også en meget stærk støtte og var hans nære venner efterfølgende, ikke mindst efter de flyttede til Nyborg. Den resterende del af min fars familie kom desværre ikke langt ud over bygrænsen og ernærede sig hovedsageligt ved tekstilproduktion, der dengang var en storindustri i Midtjylland. Længere kom de desværre ikke rigtigt i livet, hvilket jeg senere tog bestik af og traf nogle beslutninger for mit eget liv ud fra.

*1945 Røde Kors busserne er på vej fra Tyskland til Sverige gennem Blommenslyst.
I baggrunden Blommenslyst Kro*